

**Το απόπημα σήμερα (1 Μαρτίου 2019) στο Βελεστίνο
του Πρύτανη του Α.Π.Θ.
για την καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή**

Από τον πρύτανη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Περικλή Μήτκα θα περιμέναμε μια και έχει την ιδιότητα του θετικού επιστήμονα, πως πριν εξέλθει από το έρκος των οδόντων του κάτι, αυτό θα πρέπει να είναι ελεγμένο επιστημονικά, να είναι τεκμηριωμένο με τις πρόσφατες βιβλιογραφικές γνώσεις. Δεν μπορεί να μεταφέρει δημόσια τις όποιες απόψεις του οικογενειακού περιβάλλοντος ή κάποιας κοινωνικής ομάδας, προβάλλοντας «επιθετικά» ανιστόρητα σχετικά με την καταγωγή του επαναστάτη Ρήγα Βελεστινλή.

Στον χαιρετισμό του σήμερα στο Βελεστίνο ο κ. Μήτκας, κατά την ευγενική εκ μέρους του παράδοση του εκθεσιακού υλικού για την Χάρτα στον Δήμο Ρήγα Φεραίου, (ζωντανή μετάδοση από το «Μουσικό Βαγόδι»), ανέφερε πως ο Ρήγας Βελεστινλής είχε βλάχικη καταγωγή, όπως Βλάχος είναι και ο ίδιος. Η βεβαιότητά του αυτή δείχνει πως ούτε τα έργα του Ρήγα έχει διαβάσει και ούτε τις σχετικές ιστορικές έρευνες έχει υπόψιν του. Και αν ερωτηθεί πώς γνωρίζει την βλάχικη καταγωγή του Ρήγα, αφού δεν έχει μελετήσει τα έργα του Ρήγα και τις επιστημονικές έρευνες, τότε το πιο πιθανό θα απαντήσει, γιατί κι αυτό έχει λεχθεί, πως έτσι το λέμε εμείς οι Βλάχοι.

Αγαπητέ κύριε Πρύτανη, επειδή ως Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα μας ενδιαφέρει η επιστημονική και μόνο αλήθεια, έχουμε διερευνήσει και αυτό το θέμα επιστημονικά και χωρίς παρωπίδες, έχοντας ως γνώμονα πως και πάλι τιμή και καμάρι μας θα ήταν αν ο Ρήγας ήταν Βλάχος, αφού όλοι Έλληνες είμαστε. Θα έπρεπε, πριν αναφερθείτε στον Ρήγα με την ιδιότητα του Πρυτάνεως, του Πανεπιστημίου που φέρει το όνομα του μεγαλύτερου θετικού επιστήμονα, του Αριστοτέλη, να είχατε έστω για λίγο ρίξει μια ματιά στο σχετικό θέμα για να έχετε την σωστή επιστημονική γνώμη. Όλα είναι αναρτημένα και στην ιστοσελίδα μας www.rhigassociety.gr.

Και επειδή δεν θα έχετε επιχειρήματα να τεκμηριώσετε αυτήν την αντιεπιστημονική άποψή σας, που εκφέρατε, σας γνωρίζουμε συνοπτικά τα κάτωθι, τα οποία μπορείτε «ιδίους όμμασι» να τα δείτε και στα ίδια τα έργα του Ρήγα.

1). Αν ρίξετε, κύριε Πρύτανη, μια ματιά στην Χάρτα του Ρήγα στην περιοχή των Γρεβενών θα διαπιστώσετε πως ο Ρήγας δεν αναγράφει τα ένοξα τότε Βλαχοχώρια, Περιβόλι, Σαμαρίνα, Σμίξη, Αβδέλλα. Και ως θετικός επιστήμονας που είστε, δεν νομίζετε πως αν ο Ρήγας ήταν Βλάχος, αν οι γονείς και οι παππούδες του κατάγονταν από τα Βλαχοχώρια, αν τα είχε επισκεφθεί, πως θα μνημόνευε, όπως εξάλλου και σεις σήμερα την μνημονεύσατε την Βλάχικη καταγωγή σας; Ο Ρήγας δεν τα αναγράφει, γιατί τα αγνοεί.

2). Το όνομά του και την καταγωγή του ο Ρήγας την αναγράφει σε όλα του τα έργα «Ρήγας Βελεστινλής Θετταλός». Δηλώνει τον τόπο του και την ευρύτερη περιοχή την Θεσσαλία και όχι την Μακεδονία όπως άλλοι λόγιοι, που κατάγονταν από την Μακεδονία. Δείτε τα έργα του Ρήγα, τα οποία είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα μας και τα έχουμε αποστείλει και στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου που ηγείστε.

3). Ας προσεχθεί πόσα αναγράφει ο Ρήγας στα έργα του για το Βελεστίνο και την ευρύτερη περιοχή του, τη Μαγνησία και τη Θεσσαλία, ενώ τίποτε δεν αναγράφει για τα Βλαχοχώρια, κάτι που θα το έκανε αν τα γνώριζε. Βλ. την εργασία μου «Το Βελεστίνο και η Θεσσαλία στο έργο του Ρήγα Βελεστινλή», Υπέρεια τόμ. 3, Πρακτικά Γ΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραίο-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 1997), Αθήνα 2002, σελ. 713-738, και στην ιστοσελίδα μας.

4). Θα έπρεπε ο κ. Ε. Λιβιεράτος, ο οποίος γνωρίζει την εργογραφία της Επιστημονικής μας Εταιρείας και συμμετείχε σε περασμένο Διεθνές Συνέδριό μας, να σας ενημέρωνε για την σχετική μελέτη μας «Όνομα και καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή», Αθήνα 2000, ώστε να αποφεύγατε αυτό το απόπημα, που δείχνει έλλειμμα σχετικής επιστημονικής γνώσης.

Ευελπιστούμε, κύριε Πρύτανη, μετά τα παραπάνω, πως θα ενημερωθείτε και πως το απόπημα αυτό θα γίνει αιτία να γνωρίσετε το έργο και τις ιδέες του Ρήγα και την σωστή θέση σχετικά με την καταγωγή του, πως ήταν ντόπιος, γηγενής, Βελεστινλής.

Με Ρηγικούς χαιρετισμούς
Δρ. Δημήτριος Καραμπερόπουλος,
Ιστορικός της Ιατρικής, Πρόεδρος Επιστημονικής
Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα

**Σχετικά με το απόπημα του Πρύτανη του Α.Π.Θ.
για την καταγωγή του Ρήγα**

Κηφισιά 3 Μαρτίου 2019

Αγαπητέ συμπατριώτη Κώστα Γ. Μπομπότη,

Επειδή εκτιμούσα τον θαυμάσιο αρχοντοπρεπή πατέρα σου και με εκτιμούσε, και ιδιαίτερα εκτιμούσα την τακτική του, που από κάθε έκδοση της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα έπαιρνε δύο αντίτυπα για τα παιδιά του, (θα τα έχεις πιστεύω στην βιβλιοθήκη σου), γι' αυτό και σου γράφω τα ακόλουθα, καθώς και για ένα ακόμη λόγο, επειδή θα γνωστοποιήσεις το κείμενό μου στον αγαπητό κατά τα άλλα κ. Αχιλλέα Λαζάρου, με τον οποίο ήμουν σε Συνέδριο στη Βάλια Κάλντα, 21 Ιουλίου 2013, όπου μίλησα για τον Θούριο του Ρήγα και την ανάλυσή του (είναι αναρτημένο στο Youtube).

1). Η αναφορά σου, αγαπητέ Κώστα, στην έωλη άποψη του κ. Λαζάρου, πως «Οι παιδίατροι και οι γενικοί ιατροί...ας ασχοληθούν με την ιλαρά και την ανεμμευλογιά και ας αφήσουν την ιστορία για τους ιστορικούς! Τάδε έφη Αχιλλεύς Λαζάρου, Βαλκανιολόγος Ρωμανιστής, Βελεστίνo Ιανουάριος 2007», σημαίνει πως το περιεχόμενο του κειμένου μου θα το αποδέχτηκες, μια και δεν αναφέρεις κανένα στοιχείο υπέρ της τάχα βλάχικης καταγωγής του Ρήγα, (μα τί να αναφέρεις, αφού δεν έχεις τεκμήρια, στοιχεία για την βλάχικη καταγωγή του Ρήγα, όπως και ο εξάδελφός σου Απόστολος Παπατόλιας), και καταφεύγεις στο εφεύρημα του κ. Λαζάρου, ο οποίος, θα πρέπει να γνωρίζεις πως το χρησιμοποίησε όταν βρέθηκε στην δύσκολη θέση στο παρελθόν κατά την μεταξύ μας σχετική ανταλλαγή επιχειρημάτων για την καταγωγή του Ρήγα (μα ούτε αυτός δεν είχε επιχειρήματα, επιστημονικά τεκμήρια από τα έργα του Ρήγα και δεν γνωρίζω να έχει κάποια έρευνα για τον Ρήγα).

Θεωρώ πάντως πως η αντιμετώπιση του θέματος δεν σε τιμάει ως επιστήμονα και νέο άνθρωπο, που θα πρέπει να έχει καθαρό μυαλό και να βάζει σε λειτουργία την λογική σκέψη και την επιστημονική ακρίβεια. Μου θυμίζεις κουβέντες της «γειτονιάς», του «κουτσομπολιού». Επί πλέον είσαι και άδικος. Δεν έκανες το ίδιο και για τον Πρύτανη, που ως αδαής περί τον Ρήγα, και Ηλεκτρολόγος -Μηχανολόγος, εξέφρασε άποψη, αν και είναι άμοιρος των έργων του Ρήγα και των μελετών. Έτσι διαφαίνεται ότι το κείμενό μου σε άγγιξε και εκφράστηκε τάχα μειωτικά για μένα, θέλοντας έτσι να αποδυναμώσεις την ουσία των επιχειρημάτων και να στραφεί αλλού η συζήτηση. Πάγια η τακτική, των όσων δεν έχουν επιχειρήματα, όπως είναι η δική σου περίπτωση, καθώς και του κ. Λαζάρου, αλλά όμως οι χεφρόνες την αντιλαμβάνονται.

2). Προς ενημέρωσή σου και των συμπατριωτών μου Βλάχων, όσοι θα θέλουν να έχουν ελεύθερο μυαλό, και όχι παρωπίδες τοπικιστικές, (θα πρέπει να ξέρεις ότι στο Διοικητικό Συμβούλιο της Επιστημονικής Εταιρείας μας είναι και Βλάχοι) σου γράφω τα σχετικά με την εργογραφία μου. Πάντως, ο κ. Αχιλλέας Λαζάρου δεν είναι τυχαίος επιστήμονας γνωρίζει όλη την πλούσια εργογραφία μου την εδώ και 30 χρόνια, τόσο στην Ιστορία της Ιατρικής όσο και στον Ρήγα Βελεστινλή. Εξάλλου όλα αυτά είναι δημόσια αναρτημένα στην ιστοσελίδα μου, www.karaberopoulos.gr και της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα www.rhigassociety.gr, τα οποία θα έπρεπε να τα είχες δει για να μην εκτίθεσαι, ως εμπαθής, ανημέρωτος και σε τελευταία ανάλυση «αμόρφωτος». Ωστόσο, θα ήθελα να σε ευχαριστήσω που μου δίνεις την ευκαιρία να προβάλλω το έργο μου. Για το αν θα αγγίξει την λογική αυτό εξαρτάται από πνευματικό ποιόν του καθενός.

3). Το ποιος είναι ιστορικός, αγαπητέ Κώστα, αυτό μόνο τα έργα το δείχνουν. Και αυτό θα έπρεπε ως επιστήμων, που σπούδασες σε απαιτητικό Πανεπιστήμιο, όπως μου έλεγε ο θαυμάσιος πατέρας σου, να τα έβλεπες και να καταλάβαινες πόσο λάθος έκανες στην επιτόλαια εκφορά της κρίσης σου. Ίσως δικαιολογείσαι, να παρασύρθηκες από τοπικιστικές αντιλήψεις και η λογική να μειώθηκε.

Έτσι πριν από τριάντα χρόνια, το 1990, παρουσίασα τις «Ιατρικές γνώσεις του Ρήγα στο Φυσικής απάνθισμα», πρωτότυπη μελέτη, και στη συνέχεια το 1994 παρουσίασα την σημαντική ιστορική ερευνητική εργασία της ταύτισης του «Φυσικής απάνθισμα» με την Γαλλική Εγκυκλοπαιδεία των Diderot και D'Alembert, κάτι που δεν το έκανε ούτε ο κ. Λαζάρου, ούτε οι Βρανούσης, Δασκαλάκης, Κουμαριανού κ.ά. ιστορικοί. Επίσης, εντόπισα τα ιατρικά θέματα του «Φυσικής απάνθισμα» σε Κώδικα του 1812.

Στη συνέχεια το 1996 ανακηρύχθηκα με άριστα διδάκτωρ Ιστορίας της Ιατρικής με την πολυσέλιδη ερευνητική εργασία μου σχετικά με τα έντυπα Ιατρικά βιβλία της εποχής του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, που τυπώθηκε μετέπειτα με τον τίτλο «Η ιατρική ευρωπαϊκή στον ελληνικό χώρο 1745-1821». Το 2010 εξέδωσα την «Ελληνική Βιβλιογραφία Ιστορίας της Ιατρικής 1750-2000» με 815 σελ. Και μόνο αυτή μελέτη θα ικανοποιούσε τον απαιτητικό μέντορά σου.

Επιμελήθηκα με σχόλια και ευρετήριο την έκδοση στα ελληνικά από τα λατινικά της διδακτορικής διατριβής του Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου του εξ Απορρήτων (1664), (γνωρίζει περί αυτού ο Αχ. Λαζάρου, και θα έπρεπε να έχει πλέον "καταπιεί την γλώσσα" του για τα όσα έχει εκστομίσει για μένα), την επανέκδοση της διατριβής του Αριστ. Κούζη, «Περί καρκίνου παρά τοις αρχαίοις Έλλησι ιατροίς», με εισαγωγή για τον σημαντικό αυτόν καθηγητή και Ακαδημαϊκό. Ακόμη, δημοσιεύθηκαν πάρα πολλές πρωτότυπες ιστορικές μελέτες για την εποχή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, για τον Ιπποκράτη και Γαληνό, που αν απариθμηθούν θα κουραστείς να τις διαβάσει, καθώς και ο μέντοράς σου.

Παράλληλα έχω ασχοληθεί με τον Ανθίμο Γαζή (1764-1828), που θέλω να πιστεύω ότι θα γνωρίζεις την υπέροχη αυτή προσωπικότητα από τις Μηλιές Πηλίου, δημοσιεύοντας τις «Γνώσεις ανατομίας και φυσιολογίας του Ανθίμου Γαζή», την μελέτη με την οποία τεκμηρίωσα το έτος γεννήσεως του Γαζή το 1764 αντί του 1758. Ακόμη δημοσίευσα το 2012 την μελέτη «Ο διαφωτιστικός ρόλος του Ανθίμου Γαζή με την εργογραφία του», καθώς και το 2014, το «Χειρόγραφο Ημερολόγιο του Ανθίμου Γαζή των ετών 1802 και 1809». Για τον «Πίνακα Γεωγραφικό της Ελλάδος», Βιέννη 1800, που αποδίδεται πως ο Γαζής τον εξέδωσε, τεκμηρίωσα πως εκδότης ήταν ο χαράκτης Μύλλερ και πως ο Γαζής έκανε τις επιδιορθώσεις του χάρτη και μόνο. Και για τον χάρτη αυτό στο περασμένο Διεθνές Συνέδριο στο Βελεστίνο 2017, παρουσίασα τις συσχετίσεις του με την Χάρτα του Ρήγα.

Ασχολήθηκα ερευνητικά με τον «Ελληνική Νομαρχία», 1806, γράφοντας δύο πρωτότυπες μελέτες «Τα πρώτα ενδοκειμενικά στοιχεία για την ταυτότητα του Ανώνυμου συγγραφέα της Ελληνικής Νομαρχίας ως υπόθεση εργασίας», καθώς και «Τι γνώριζε ο Ανώνυμος ο Έλληνας για τον Ρήγα Βελεστινλή».

4). Επανερχόμενος στις μελέτες περί Ρήγα Βελεστινλή θα πρέπει να αναφέρω πως το 1998, το επετειακό έτος των 200 χρόνων από τον μαρτυρικό θάνατο του Ρήγα, στο Συνέδριο στο Βελεστίνο ανακοινώνω την σημαντικότερη έρευνά μου για ένα πρότυπο της Χάρτας της Ελλάδος που χρησιμοποίησε ο Ρήγας για την έκδοσή της. Από το 1960 ο Γεώργιος Λαΐος που ασχολήθηκε με την Χάρτα τόνιζε πως «Ένα ωρισμένο πρότυπο της Χάρτας δεν έχει ακόμη και θα πρέπει να αναζητηθεί». Και αυτό, αγαπητέ Κώστα, με τις έρευνές μου το βρήκα, ήταν χάρτης της αρχαίας Ελλάδος του Gul. Delisle, καθώς επίσης βρήκα και δεύτερο πρότυπο χάρτη του Rizzi Zannoni. Έτσι βρέθηκαν οι πρότυποι χάρτες της Χάρτας του Ρήγα. Παράλληλα, συμπλήρωσα τις έρευνές μου, με τον εντοπισμό του «ροπάλου του Ηρακλέους» στην παράσταση του λιονταριού στην «Επιπεδογραφία της Κωνσταντινουπόλεως», και πως τα ελληνικά ονόματα στον Βόσπορο, ο Ρήγας τα έλαβε από έργο του Barbie du Bocage. Επίσης εντόπισα στην Χάρτα με την ιδιαίτερη παχιά διακεκομμένη διαγράμμιση τα σύνορα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, που θα ήταν και σύνορα του κράτους του Ρήγα μετά την επανάσταση.

Επίσης, εντόπισα στους χάρτες Βλαχίας και Μολδαβίας στις παραστάσεις των Ηγεμόνων πάλι το ρόπαλο του Ηρακλέους και ερμήνευσα την λοξή θέση των θυρεών των Ηγεμονιών πάνω από το ρόπαλο του Ηρακλέους. Παράλληλα ταύτισα το κείμενο που έχει στο ανοιχτό βιβλίο στον χάρτη της Μολδαβίας πως ο Ρήγας το πήρε από την Γαλλική Εγκυκλοπαιδεία των Diderot και D' Alembert. Έτσι έχουμε δεύτερη χρήση της Εγκυκλοπαιδείας από τον Ρήγα, μετά το 1790 και το 1797.

Τεκμηρίωσα πως οι χάρτες του Ρήγα ήταν πολιτικοί χάρτες του κράτους του Ρήγα, και πως ο Ρήγας δεν εξέδωσε για κανένα άλλο μέρος χάρτη εκτός του Βαλκανικού χώρου του κράτους του, και πως ο Ρήγας δεν ήταν επαγγελματίας χαρτογράφος, αλλά την χρησιμοποίησε για τους σκοπούς της επανάστασής του.

5). Το έργο του Ρήγα «Τα Ολύμπια», που περιέχονται στο βιβλίο, που εξέδωσε το 1797 «Ο Ηθικός Τρίπους», και για το οποίο τον κατηγόρησαν πως οικειοποιήθηκε κείμενο κάποιου φίλου του, απέδειξα με χαρακτηριστικές λέξεις του Ρήγα με την πρόθεση «συν», πως είναι έργο του, και για τη μελέτη μου αυτή αναφέρω μόνο τον κ. Γ. Μπαμπινιώτη, ο οποίος μου έγραφε «τεκμηριωμένη η έρευνά σας κ. Καραμπερόπουλε». Επίσης, με έρευνά μου καθορίστηκε η τελική σειρά των πρώτων σελίδων του «Ηθικού Τρίποδος».

6). Με άλλη μου έρευνα τεκμηρίωσα πως ο Ρήγας δεν ήταν ο συγγραφέας της κωμωδίας «Το σαγανάκι της τρέλλας», όπως υποστηρίχθηκε από την Lia Chisacof στο βιβλίο της «Ρήγας Ανέκδοτα κείμενα».

7). Τεκμηρίωσα με την συστηματική έρευνά μου πως ο Ρήγας δεν ήταν εκδότης των χρησμών του «Αγαθάγγελου», όπως είχε υποστηριχθεί σε σχετικό βιβλίο.

8). Με άλλη έρευνα πιστοποίησα την πρώτη απεικόνιση του Ρήγα, πως ήταν εκείνη που υπάρχει σε βιβλίο του 1824.

9). Με σχετική έρευνα εντόπισα την καταστροφή του Βελεστίνου στην εποχή του Ρήγα, το 1785. Οι επόμενες καταστροφές ήταν στον πόλεμο του 1897, το 1943 από τους Γερμανούς και η πέμπτη ο σεισμός του 1957.

10). Ερευνώντας τα έργα του Ρήγα τεκμηρίωσα τις θρησκευτικές του αντιλήψεις στο βιβλίο μου «Ρήγας και Ορθόδοξη πίστη».

11). Τεκμηρίωσα την πρωτοποριακή θέση του Ρήγα στο Σύνταγμα του 1797 εναντίον της θανατικής ποινής.

12). Με συστηματική έρευνα στο βιβλίο μου «Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αθανασίου Βελεστίνου στην εποχή του Ρήγα και σήμερα» τεκμηριώθηκε η σχέση του σημερινού ναού με τον αναφερόμενο ναό του Αγίου Αθανασίου από τον Ρήγα στο τοπογραφικό διάγραμμα του Βελεστίνου στον χώρο όπου σήμερα είναι ο Ιερός Ναός της Παναγίας.

13). Μετά από 210 εκδόθηκαν από μένα για πρώτη φορά όλα τα έργα του Ρήγα, αναστατικά, με ευρετήρια και σχόλια: «Φυσικής απάνθισμα» το 1991, «Επαναστατικά» το 1994, η «Χάρτα της Ελλάδος» το 1998, «Ο Ηθικός Τρίπους» το 2001, οι «Χάρτες Βλαχίας και

Μολδαβίας» το 2005, «Νέος Ανάχαρσις» το 2006, «Σχολείον των ντελικάτων εραστών» το 2006, Εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 2006. Μάλιστα το 2007 εκδόθηκαν όλα τα έργα σε ψηφιακό δίσκο CD-ROM. Σημειώνουμε ότι η Βουλή των Ελλήνων εξέδωσε μόνο τα πέντε βιβλία και τα δύο εξ αυτών χωρίς ευρετήρια. Δεν εξέδωσε την Χάρτα της Ελλάδος, τους Χάρτες Βλαχίας και Μολδαβίας και την εικόνα του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

14). Για να καταστεί γνωστή η σημαντική πολιτική θέση του Ρήγα, επιμελήθηκα την έκδοση του Συντάγματος σε 10 γλώσσες κατά σειρά έκδοσης: Βουλγαρικά, Ρουμανικά, Σερβικά, Αλβανικά, Ρωσικά, Ιταλικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά και Γερμανικά.

Αγαπητέ Κώστα, μετά τα παραπάνω και δεν είναι λίγα, τα οποία πιστεύω πως θα γνωστοποιηθούν και στον μέντορά σου, (και να δούμε αν θα προβληματιστεί), θα πρέπει να γίνεις αρκετά σκεπτικός για την πρόχειρη εκφορά του λόγου σου, χωρίς περίσκεψη και τεκμήρια. Δεν κρατάω κάποια εναντιότητα απέναντί σου καθώς και στους συμπατριώτες μου Βλάχους, οι οποίοι είναι παρασυρμένοι από «διαδόσεις» έναντί μου. Θέλω να πιστεύω πως θα διερευνήσεις τα πράγματα για να έχεις μια αντικειμενική δική σου άποψη και είμαι στην διάθεσή σου, όπως και σε άλλους εχέφρονες συμπατριώτες, που θα θέλουν διευκρινίσεις. Εύχομαι το πνεύμα του υπέροχου πατέρας σου να πρυτανεύσει μέσα σου.

Με Ρηγικούς χαιρετισμούς

Δρ. Δημήτριος Καραμπερόπουλος
Ιστορικός της Ιατρικής, Πρόεδρος
Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης
Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα

Σχετικά με το ατόπημα του Πρύτανη του Α.Π.Θ. για την καταγωγή του Ρήγα

Αξιότιμο
Δρ. Γιώργο Λαζάρου
Ιατρό Ορθοπαιδικό
Διδάκτορα Ιστορίας της Ιατρικής

Κηφισιά, 8 Μαρτίου 2019

Αγαπητέ Γιώργο,

Έλαβα το μήνυμά σου (4 Μαρτίου 2019) «Πού ακριβώς είναι το ατόπημα; Λατινόφωνος Έλληνας, δηλαδή Βλάχος, ήταν ο Ρήγας Βελεστινλής. Δεν υπάρχει καμμία απολύτως αμφιβολία επί τούτου». Και επειδή διερωτάσαι πού είναι το ατόπημα του Πρύτανη του Α.Π.Θ., που ανέφερε πως ο Ρήγας ήταν Βλάχος, θα ήθελα να σε ρωτήσω αν διάβασες το κείμενό μου και αν γνωρίζεις την αλήθεια των στοιχείων που συνοπτικά παρέθεσα, και τα οποία τεκμηριώνουν την ντόπια και όχι την βλάχικη καταγωγή του Ρήγα.

«...1). Αν ρίξετε, κύριε Πρύτανη, μια ματιά στην Χάρτα του Ρήγα στην περιοχή των Γρεβενών θα διαπιστώσετε πως ο Ρήγας δεν αναγράφει τα ένδοξα τότε Βλαχοχώρια, Περιβόλι, Σαμαρίνα, Σμίξη, Αβδέλλα. Και ως θετικός επιστήμονας που είστε, δεν νομίζετε πως

αν ο Ρήγας ήταν Βλάχος, αν οι γονείς και οι παππούδες του κατάγονταν από τα Βλαχοχώρια, αν τα είχε επισκεφθεί, πως θα μνημόνευε, όπως εξάλλου και σεις σήμερα την μνημονεύσατε την Βλάχικη καταγωγή σας; Ο Ρήγας δεν τα αναγράφει, γιατί τα αγνοεί.

2). Το όνομά του και την καταγωγή του ο Ρήγας την αναγράφει σε όλα του τα έργα «Ρήγας Βελεστινλής Θετταλός». Δηλώνει τον τόπο του και την ευρύτερη περιοχή την Θεσσαλία και όχι την Μακεδονία όπως άλλοι λόγιοι, που κατάγονταν από την Μακεδονία. Δείτε τα έργα του Ρήγα, τα οποία είναι αναρτημένα στην Ιστοσελίδα μας και τα έχουμε αποστείλει και στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου που ηγείστε.

3). Ας προσεχθεί πόσα αναγράφει ο Ρήγας στα έργα του για το Βελεστίνο και την ευρύτερη περιοχή του, τη Μαγνησία και τη Θεσσαλία, ενώ τίποτε δεν αναγράφει για τα Βλαχοχώρια, κάτι που θα το έκανε αν τα γνώριζε. Βλ. την εργασία μου «Το Βελεστίνο και η Θεσσαλία στο έργο του Ρήγα Βελεστινλή», *Υπέρεια* τόμ. 3, Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 1997), Αθήνα 2002, σελ. 713-738, και στην Ιστοσελίδα μας».

Αν αυτά τα στοιχεία, τα σοβαρά τεκμήρια, δεν πείθουν την λογική σου, τότε υπάρχει πρόβλημα για το τι είναι τεκμήριο. Δεν ξέρω, ωστόσο, αν έχεις ασχοληθεί με το θέμα του Ρήγα, διότι δεν έχω καταχωρίσει στην Βιβλιογραφία κάποια σχετική εργασία σου, αλλά όμως για να υποστηρίξεις, αγαπητέ Γιώργο, με βεβαιότητα ότι «Δεν υπάρχει αμφιβολία επί τούτου» σημαίνει πως έχεις στοιχεία περί του θέματος αυτού. Φρόνιμο θα ήταν να τα ανέφερεις και όχι να αποφαίνεσαι δογματικά κατά την πάγια τακτική όλων όσους θέλουν να υποστηρίξουν την βλάχικη καταγωγή του Ρήγα, όπως πολλές φορές το έχω επισημάνει στις σχετικές συζητήσεις.

Στο κείμενό μου κατέθεσα ορισμένα στοιχεία περί της ντόπιας καταγωγής του Ρήγα, σύμφωνα με την ιστορική έρευνα των έργων του Ρήγα, ενώ εσύ αποφάνθηκες χωρίς να παραθέσεις τα στοιχεία, για να τα γνωρίσω και να πεισθώ. Αν η έρευνά μου, αγαπητέ Γιώργο, κατέληγε στο συμπέρασμα πως ο Ρήγας ήταν Βλάχος, πάλι θα το διατυμπάνιζα. Δεν έχω κανένα πρόβλημα. Η ιστορική αλήθεια με ενδιαφέρει, όπως δείχνει και η ερευνητική μου συγκομιδή¹. Μετά την παράθεση των μερικών τεκμηρίων, στο κείμενό μου κατέληγα στο συμπέρασμα περί της ντόπιας καταγωγής του Ρήγα και πως ο Ρήγας αγνοούσε τα Βλαχοχώρια της Πίνδου, στοιχείο που διαπίστωσα κατά την επανέκδοση της Χάρτας. Μάλιστα, και ο Βλάχος ιστορικός του Ρήγα Λέανδρος Βρανούσης τόνιζε με έμφαση «... αν ο Ρήγας είχε έστω και κάποια μακρινή καταγωγή (ή είχε ακούσει αόριστες αναμνήσεις μακρινής καταγωγής) από τους ορεινούς εκείνους πληθυσμούς που παραχρειαζαν στα βοσκοτόπια του Βελεστίνου, όταν συνέτασσε τον μεγάλο Χάρτη του και τον παραγέμισε με άπειρες

---

¹ Όπως γνωρίζεις, αγαπητέ Γιώργο, εκτός από την Ιστορία της Ιατρικής, όπου έχω μια συμβολή με τις μελέτες μου, οι έρευνές μου έχουν διαλευκάνει και θέματα περί Ρήγα, όπως ενδεικτικά παρατίθενται: 1). Αποκατάσταση του πραγματικού ονόματος «Ρήγας Βελεστινλής» και διαγραφής του ανιστόρητου «Αντώνιος Κυριαζής», 2). Πρότυπο του «Φυσικής απάνθισμα» ήταν η Γαλλική Εγκυκλοπαιδεία των Diderot και D'Alembert. 3). Χρήση της Εγκυκλοπαιδείας και το 1797 στην Χάρτα της Μολδαβίας. 4). Ανεύρεση των ιατρικών θεμάτων του «Φυσικής απάνθισμα» σε Κώδικά του 1812. 5). Πρότυποι χάρτες της Χάρτας ήταν οι χάρτες των Gull. Delisle και Rizzi Zannoni. 6). Ανεύρεση των συνόρων στην Χάρτα με την ιδιαίτερη παχιά διαγράμμιση, την οποία ο Ρήγας δεν αναγράφει στο Υπόμνημα της Χάρτας του. 7). Ανεύρεση και εξήγηση του συμβολισμού του ροπάλου του Ηρακλέους στην Επιπεδογραφία της Κωνσταντινουπόλεως, καθώς και στους χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας, συνδέοντάς τους κατ' αυτόν τον τρόπο με την Χάρτα. 8). Με το βιβλίο μου «Ρήγας και Ορθόδοξη Πίστη» στοιχειοθέτησα την Ορθόδοξη αντίληψη του Ρήγα. 9). Τεκμηρίωσα πως ο Ρήγας ήταν μεταφραστής των Ολυμπίων του Μεταστάσιο. 10). Τεκμηρίωσα πως ο Ρήγας δεν ήταν συγγραφέας της κωμωδίας «Το σαγανάκι της τρέλλας», όπως υποστήριζε η Lia Chisacof στο βιβλίο της «Ρήγας, Ανέκδοτα κείμενα». 11). Διαλεύκανα πως ο Ρήγας δεν ήταν εκδότης του αντιτύπου με τους χρησμούς του «Αγαθάγγελου». 12). Πιστοποίησα την πρώτη απεικόνιση 1824 του Ρήγα Βελεστινλή. 13). Παρουσίασα την πρωτοποριακή θέση του Ρήγα εναντίον της θανατικής ποινής. 14) Και πρόσφατα με το βιβλίο μου παρουσίασα το Στρατηγικό σχέδιο της επανάστασης του Ρήγα Βελεστινλή.

λεπτομέρειες, θα θυμόταν και θα σημείωνε δυό-τρία τουλάχιστον από τα ορεινά χωριά των ημινομαδικών εκείνων πληθυσμών. Δεν σημείωσε όμως κανένα. Τα χωριά της Πίνδου Περιβόλι, Σαμαρίνα, Αβδέλλα κλπ. δεν αναγράφονται στον Χάρτη. Ο Ρήγας δεν ήξερε ούτε την ύπαρξή τους».

Αυτά δεν είναι λεπτομέρειες, αγαπητέ Γιώργο, και πρέπει να τα προσέξεις, όπως και τα παρακάτω, αν θέλεις να κάνεις ελεύθερα έρευνα περί του θέματος.

Επί πλέον, ο Βλάχος (το τονίζω) μελετητής του Ρήγα Λ. Βρανούσης σημείωνε, «Την εποχή εκείνη, δεν ήταν δυνατόν να θεωρείται και να αυτοαποκαλείται «Βελεστινλής» παρά μόνον ένας από τους παλιούς και μόνιμους κατοίκους του Βελεστίου, γέννημα και θρέμμα του χωριού, και όχι κάποιος από τους εποχικούς περιοίκους, όπως εκείνοι που κατέβαιναν τον χειμώνα από τα ορεινά χωριά της Πίνδου και παραχείμαζαν στα βοσκοτόπια της γύρω περιοχής. Αυτοί θεωρούσαν και θεωρούν γενέτειρα το ορεινό χωριό τους, ποτέ τα χειμαδιά»².

Θα συμπλήρωνα, για το μνημονεύόμενο σαν τάχα επιχείρημα, πως στο Βελεστίνο κατά την εποχή του Ρήγα διέμεναν μόνιμα και οι Βλαχοποιμένες, ότι δεν είναι σωστό και τούτο διότι αυτοί διέμεναν κατά τους χειμερινούς μήνες και όχι μόνιμα, θεωρώντας πατρίδα τους το Περιβόλι και όχι το Βελεστίνο. Θα πρέπει να γνωρίζεις πως μόνιμα άρχισαν να εγκαθίστανται οι Βλάχοι στο Βελεστίνο μετά την απελευθέρωση του 1881, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Σπυρίδων Λάμπρος³ κατά την επίσκεψή του στο Βελεστίνο το 1894, και πως τότε άρχισε να δημιουργείται η συνοικία «Βλάχικα» στην περιοχή του Αγίου Χαραλάμπους, που είναι υπέρθεν του Κεφαλόβρυσου (Υπέρεια Κρήνη).

Ένα άλλο τάχα επιχείρημα, που προβάλλεται, για την βλάχικη καταγωγή του Ρήγα είναι και το εξής αμίμητο για τον ετεροχρονισμό του, πως αφού το «Σπίτι του Ρήγα» είναι στον Βλαχομαχαλά, άρα ο Ρήγας ήταν Βλάχος, παραβλέποντας πως ο Βλαχομαχαλάς άρχισε να δημιουργείται μετά το 1881 και το σημαντικότερο το «Σπίτι του Ρήγα» είναι εκτός του οικιστικού χώρου του Βελεστίου, είναι στα χωράφια, όπως φαίνεται και στην φωτογραφία, που επισυνάπτεται από το βιβλίο μου «Όνομα και καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή». Ήταν στην Χριστιανική συνοικία που εκτείονταν από το Κεφαλόβρυσο μέχρι τις υπώρειες της Μαλούκας. Αντιλαμβάνεσαι, αγαπητέ Γιώργο, την συλλογιστική, το πρωθύστερο του πράγματος; Αν και συ την ενστερνίζεσαι αυτήν την συλλογιστική, λυπάμαι πάρα πολύ, διότι εσύ είσαι με διατριβή έγκυρη και γνωρίζεις περί τεκμηρίων.

Θα σου παραθέσω και άλλο ένα τεκμήριο, που δείχνει πως οι Βλάχοι ποιμένες της εποχής του Ρήγα νοίκιαζαν κατά τον Χειμώνα τα σπίτια των Τούρκων του Βελεστίου, οι οποίοι διέμεναν στην περιοχή από το Κεφαλόβρυσο και ανατολικά και όχι στο Βαρούσι, την ελληνική συνοικία, που εκτείονταν στο δυτικό τμήμα μέχρι τις υπώρειες της Μαλούκας. Συγκεκριμένα, ο Ληκ, ο οποίος επισκέφθηκε το Βελεστίνο στις 27 Δεκεμβρίου 1809, σημειώνει χαρακτηριστικά, «Στην πόλη-το Βελεστίνο-υπάρχουν γύρω στις 250 τουρκικές οικογένειες, αλλά τα τουρκικά σπίτια είναι πολύ περισσότερα. Τα υπόλοιπα, καθώς είναι διαθέσιμα με ενοίκιο, κατέχονται από Έλληνες των Αγράφων, ή από Βλάχους του όρους Πίνδος»⁴. Δεν ήταν μόνιμοι κάτοικοι του Βελεστίου οι Βλάχοι ποιμένες και διέμεναν στα

---

2. Λεάνδρος Βρανούσης, *Ρήγας Βελεστινλής*, έκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίου-Ρήγα, Αθήνα 1998, σελ.15-16. (και στην ιστοσελίδα μου όλο το κείμενο της συνοπτικής αυτής μελέτης, που δημοσιεύθηκε και στο Βιογραφικό Λεξικό.

www.karaberopoulos.gr/karabereopoulos/pdf/vrannousis.pdf)

³ Σπ. Λάμπρος, «Η πατρίς του Ρήγα», *Νέος Ελληνομνήμων*, τόμ. 15, 1921, σελ. 63 και στο Δημ. Καραπερόπουλος, *Όνομα και καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή*, έκδοση της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίου-Ρήγα, Β' έκδοση, Αθήνα 2000, σελ. 79-81.

⁴ W.M. Leake, *Travels in Northern Greece*, τόμ. 4, Άμστερνταμ, 1967, σελ. 435-44. Ελληνική απόδοση από το βιβλίο της Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα. Χρονικά του Δήμου Φερών*, Β' έκδοση από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίου-Ρήγα, Αθήνα 2001, σελ. 15.

νοικιασμένα σπίτια των Τούρκων. Μετά την απελευθέρωση του 1881 άρχισαν να εγκαθίστανται μόνιμα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Θα πρέπει να σου επισημάνω πως χρειάζεται προσοχή αν αναφέρεις τους διάφορους συγγραφείς, πως όλοι αυτοί αναφέρουν την βλάχικη καταγωγή του Ρήγα, και τούτο διότι κάνουν αναφορά, χωρίς να προσκομίσουν ιστορικά τεκμήρια. Κανείς τους δεν έχει ασχοληθεί με τα έργα του Ρήγα και δεν έχει γράψει σχετικές μελέτες. Απλά και μόνο αυθαίρετα αναφέρουν, όπως έπραξες και συ, πως ο Ρήγα ήταν Βλάχος. Μπορείς να δεις περί αυτού το σχετικό κεφάλαιο «Συγγραφείς που ατεκμηρίωτα υποστηρίζουν τη βλάχικη καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή» στη σχετική μελέτη μου, την οποία συνημμένως επισυνάπτω προς ενημέρωσή σου⁵.

Τελειώνοντας, θα σου συνιστούσα, αν θέλεις να έχεις αντικειμενική άποψη για την καταγωγή του Ρήγα, ως μελετήσεις τα έργα του, για να δεις τι ο ίδιος ο Ρήγας γράφει για την ταυτότητά του, κοίταξε και τις σχετικές μελέτες μου, με οδηγό πάντοτε την θαυμάσια προτροπή του «Όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά».

Με Ρηγικούς χαιρετισμούς

Δρ. Δημήτριος Καραμπερόπουλος,
Ιστορικός της Ιατρικής, Πρόεδρος
Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης
Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα

---

⁵ Δημ. Καραμπερόπουλος, *Όνομα και καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή,...*, ό.π., σελ. 97-118.